

Izhaja
ob četrtkihUredništvo in
upr. v Ljubljani,
Dunajska c. 29/1.
Pošt. predal 345
Rač. pošt. hran. v
Ljubljani 15.393.

DRUŽINSKI TEDNIK

ILUSTROVAN T E I D N I K I Z A P O U K I N Z A B A V O

Posamezna
štev. 2 DinNaročnina 1. let
80, 1/2 leta 40, 1/4
leta 20 Din. V Ita
liji na leto 40 lir
v Franciji 60 Fr
v Ameriki 2 \$.

IV. leto

V Ljubljani, dne 24. novembra 1932

Štev. 48

O duhovih in tajnih silah

Skrivnost »četrte« dimenzije

Piše dr. G. Helwig

Večina ljudi je gotovo vsaj enkrat v življenju, bodisi v šali, bodisi zares, že preizkusila skrivnost »gibajoče se mizice«. In vsi so kljub nejevernemu posmehu morali priznati, da se lahko trinoga mizica pod »vplivom« sklenjenih rok, ki se v temi

sleparij v nemar, mora pri teh sestankih pač igrati glavno vlogo sila, ki je postala v zadnjem času tako aktualna in moderna: podzavest. Ljudje z medijalnimi zmožnostmi so lahko še tako prepričani, da sami ne igrajo nikake tvorbe vloge in da nji-

njegovi bližini najprej v obliki megle, nato pa se čedalje bolj zgoščujejo, dokler ne zavzamejo popolnoma trdne oblike. Medij take tvorbe z velikimi bolečinami »sune« iz sebe, potem pa jih spet vase »vsesa«. Verodostojni znanstveniki tega niso verjeli in so se hoteli na nedvoumen način prepričati, kaj je s stvarjo. Zato so te prikazni fotografirali, in pokazalo se je, da so res prišle na ploščo. Da gre pri »materijalizaciji« za navadno sleparijo, kakor bi mislil nejeveren Tomaž, torej le popolnoma ne drži.

Česa išče človeštvo v skrivnostni četrthi dimenziji? V prvi vrsti brez dvoma tega, česar ji ostale tri ne dajo: gotovosti o sedanjosti in prošlosti. Pri »pogovorih« z duhovi gre po večini za vprašanja, ki se tičejo življenja na onem svetu, in če dobe ljudje odgovor nanje, mislijo, da so našli tudi bistvo življenja na tem svetu. Široki množici pa je največ do tega, da si poišče tolažbe in utehe za lastne skrbi in težave. In tretji činitelj: skrivnostnim silam četrte dimenzije — pod to besedo razumemo sploh vse, kar je nadnaravno ali nenaravno — pripisujejo nekateri

Krogla »bistrovideev«

ni nič skrivnostnega, zato pa je odlično sredstvo za koncentracijo

tudi zdravilne moči. In ne nazadnje skušajo ljudje pri spiritističnih sejah zadovoljiti svoj prainstinkt: radovednost po senzaciji, željo po vsem, kar jim požene mravljinca po hrbtu.

Kako je danes s temi »čudežnimi« rečmi? V Ameriki, pa tudi v Angliji, Franciji in Nemčiji in drugih »prosvetljenih« evropskih deželah imajo že nekaj tisoč spiritističnih občin — to se pravi nekaj stotisoč pristašev.

Se nadaljuje na 8. strani.

»Aport«
krožnika

ali katerega drugega predmeta iz oddaljenega stanovanja spada med najčudnejše pojave spiritističnih sej.

opirajo nanjo, začenja premikati, izvršuje zapovedi ali pa s trkanjem prenaša poslanice. To trkanje, ki baje izvira od duhov, se da časih sestaviti v zmiselno poročilo — dosti večkrat pa je seveda ravno narobe.

Toda gibanje mizice spada v spiritizmu — tako se ta nauk o duhovih in tajnih silah imenuje — med najpreprostejše, najprimitivnejše pojave. Dosti težji in čudovitejši so uspehi, če se družba poslužuje posredovanja tako imenovanega »medija«. Pravijo, da s v tem primeru dogajajo prav čudežne reči. Medij namreč piše besede in stavke, katerih zmisel mu je docela neznan. Da, oblikuje celo besede v takih jezikih, ki jih sploh ne pozna in zato seveda tudi ne razume.

Če pustimo možnost premetenih

hova volja pri teh pojavih sploh ne pride v poštev — že s tem, da so pripravljeni sodelovati pri spiritističnih seji, dokazujejo svojo notranjo pripravljenost do tega skrivnostnega početja in svojo vero vanj. Isto velja seveda tudi za gledalce.

Nikakega dvoma ni, da so ljudje, ki znajo razviti svoje medijalne sposobnosti do tolikšne popolnosti kakor svoje druge duhovne in telesne sile, zmožni čudovitih stvari. Med najzagonetnejše pojave spadajo tako imenovani »aport«. To so majhni predmeti, ki jih medij v transi prikljče iz velike razdalje (na primer iz oddaljenih delov mesta) v sobo, kjer se vrše spiritistični eksperimenti; taki predmeti prilete po zraku. Tudi tu se bo nejeverni Tomaž najprej spomnil rož, žog in mrtvaških glav, ki so jih nekateri mediji, preden jih je profesor Moll razkrinkal, spretno z nogami sunili v zrak, da se je zdelo, kakor bi bili prileteli od zunaj.

Čuden je tudi pojav »neposredne pisave«. Tu gre za svinčnik, ki sam od sebe, ne da bi kdo videl roko, ki bi ga vodila, piše in riše na papir svojevrstna znamenja. Časih se taka znamenja pokažejo tudi v zaprti, osajeni skrinjici.

Verni spiritisti navajajo kot enega izmed najtehtnejših dokazov za obstoj nadnaravnih sil tako imenovano »materijalizacijo«. Tu gre za večidel brezoblične tvorbe, ki se pojavijo na medijevem telesu ali pa v

Posebno uspel primer materijalizacije

nam kaže ta slika. Pod to besedo razumemo brezoblične tvorbe, ki se pojavijo prosto plavajoč okoli medija najprej v nejasni megleni, potem pa čedalje bolj zgoščujoči se obliki. Te tvorbe, pravijo, »sune« medij iz sebe, nato pa jih spet nazaj »vsesa«. Kakor spiritisti trde, kažejo take tvorbe (imenujejo jih »ekstra“) dostikrat obraz katerega pokojnika.

Na levi.

Take risbe

so našli po spiritistični predstavi v zaprtih lesenih skrinjicah, ki so jih poprej od znotraj namazali s sajami. Spiritisti trde, da jih duhovi sami rišejo brez posredovanja medija.

Med trgovci z belim blagom

Mlada Rusinja v družbi prijaznih gospodov v Carigradu. — Slučajno srečanje v gledališki loži. — Svarilo francoskih častnikov. — Z Jugoslovanko v rokah trgovcev z belim blagom. — Slučajna rešitev.

Neprestano beremo v evropskem časopisu poročila o zločinških trgovcih z belim blagom in njihovih žrtvah, med tem ko drugi taje obstoj trgovine z dekleti. Vendar so nas razni dogodki poučili, da trgovine z belim blagom ne smemo kar tako zanikati. Prinašamo zgodbo mladega dekleta, ki je od prve do zadnje besede resnična.

Razburkano Črno morje je nosilo našo ladjo pod francosko zastavo iz uničene Rusije proti Zapadu. V Carigradu bi se bila morala sestati s svojim stricem in z njim potovati na Dunaj.

Ko sem sanjari o čarih Vzhoda, smo se pripeljali do pristanišča ob Zlatem rogu. Kakor v omotici sem se potopila, čisto sama, v pisano množico velemera. Občudovala sem le-skečoč se Galato, hodila po elegantni evropski Peri in se izgubljala v zavitih stambulskih ulicah.

Drugi dan sem sedela v veži hotela B., kjer bi se bila morala sestati s stricem. Razočarana in v zadregi sem strmela v vrata. Ni ga bilo. Čakala sem še en dan, toda zaman. Brez dvoma se mu je moralo kaj pripetiti.

Med tem je zrasel moj račun v hotelu. Zato sem morala nekaj ukreniti! Brez ovinkov sem govorila s poslovođjo, ki me je nekam čudno gledal. Pojasnila sem mu svoj položaj in ga vprašala, ali mi ne bi mogel priskrbeti kakršnegakoli zaslužka. Njegov obraz se je zjasnil, kakor bi bil na ta odgovor čakal. Seveda! Rekel je, da bo še danes vprašal! In da si mi zaradi računa v hotelu ni treba beliti glave.

Ko sem se dve uri nato vrnila z izprehoda, je prišel k meni in mi dal vstopnico za gledališče: »Nič ne stane,« je dejal in se ni prav nič oziral na moje začudenje in upiranje. Kar lepo mi je stisnil vstopnico v roko in šel.

Čudno znanje

Odvedli so me v temno prazno ložo. Ko se je zastor dvignil, sta prišla vanjo dva gospoda in brez besede sedla zraven mene. Nerodno mi je postalo. Vendar pa sta se vedla tako, da sem se hitro pomirila. Bila sta zelo prikupna. Oba mlada, visoke rasti in zelo elegantno evropsko oblečena.

Nenadoma pa me je eden izmed njiju nagovoril v francoskem jeziku. Vprašal me je, ali nisem tujka. Dejal mi je, da bi mi v nekaj besedah razložil dejanje drame, ki se na odru dogaja. Čeprav mu nisem odgovorila, je vendar začel. Naposled sta me povabila, naj z njima spoznam nočni Stambul. Govorila sta tako vljudno, da se njunega povabila nisem upala odkloniti. In tako smo hodili po turških kavarnah, kjer sem videla stvari in ljudi, ki sem jih poznala samo iz povesti in slik.

S tem je bilo to originalno znanje odpravljeno, ker sem upala, da bom lahko s pomočjo švedskega konzula kmalu zapustila Turčijo.

Pustolovščina

Ko pa sem drugo jutro šla skozi Pero proti konzulatu, sta me nago-

vorila dva francoska častnika. Na vse zgodaj sta izvedela, da sem ruska izseljenka in da stanujem sama v hotelu. Včeraj sta me videla, kako sem hodila z dvema Turkoma iz Kristalne palače v bar Mitset.

»Toda zato Vas nisva ustavila. Samo posvariti sva vas hotela. Pred štirinajstimi dnevi je prišla moja sestrična iz Pariza na obisk v Carigrad,« je dejal mlajši izmed njiju. »Stambul jo je tako navdušil, da je ni bilo nikoli doma. Pred tremi dnevi pa je brez sledu izginila. Prej nama je še izdala, da sta ji večkrat sledila dva mlada elegantna Turka in ji neprestano predlagala, naj si z njima pogleda pravi, tajni Stambul.«

Zdaj sta me prosila naj se ju usmili. Morda se jima bo z mojo pomočjo posrečilo izginulo dekle rešiti.

Premišljala sem, ali naj se sploh še odzovem vabilu svojih mladih turških znancev. Pristala sem. Saj sem bila sama v tako nerodnem položaju, da bi me morda mogla rešiti samo ta dva častnika.

V svoji sobi sem dobila šopek cvetja in nekaj vrstic, ki sta mi jih napisala včerajšnja znanca. Sporočila sta mi, da prideta ob dveh pome in da pojdemo potem na izlet v Prin-kipo.

Nevarna igra

Ko sem prišla ob dveh v vežo, sta bila Turka že tam in se pogovarjala s poslovođjo, kakor bi bila že njegova stara znanca. Prav posebno me je še presenetilo, ko sta mi predstavila mlado, vitko dekle, Jugoslovanko, ki jo poznata že tri mesece.

Z vozom smo se odpeljali na Zlati rog, od ondod pa z motornim čolnom. Ostale »Prinčevske otoke« s starodavnimi utrdbami, razpadlimi forti in naselbinami smo pustili na desni in pristali na največjem otoku.

Minulo je nekaj brezskrbnih ur. Igrala sem svojo vlogo tako dovršeno, da Turka nista mogla ločiti moje prirodne in umetne razigranosti.

Ko je solnce zašlo, sta naju odvedla v skrito prijazno vilo, kjer naj bi se pri črni kavi zabavali, dokler ne odpelje čoln proti mestu. Skozi več sob smo prišli v kotiček brez oken. Ko smo stopili vanj, smo zagledali soj pisanih luči izpod stropa. Stene in strop, vse je bilo obloženo z višnjevo svilo. Težka preproga je dušila korake. Gospoda sta nama ponudila turškega likerja. Moja nova prijateljica se je čudovito zabavala. Med tem ko je že brez skrbi segla po tretjem kozarčku, sem jaz že skrivaj zrla drugega na tla.

Čez nekaj časa sta se najina gostitelja oprčila s prijaznimi besedami, da naju morata pustiti za nekaj trenutkov sami.

»Ali ste res v Carigradu kakor doma?« sem vprašala svojo tovarišico.

»Ne! Šele davi sem prišla, da bi se naučila orientalskih plesov.«

»Ali ne vidite, da sva v rokah trgovcev z dekleti?« sem jo razburjeno vprašala. Čudno me je pogledala; njen obraz je postal prsteno-

bled in oči so se ji zameglile. Poskusila je izpregovoriti nekaj besed, ki jih nisem mogla več razumeti, in omahnila na preprogo. Pijača je opravila svoje.

Obupano sem stresla nezvestno dekle, skočila k vratom in v strašni grozi opazila, da so zaklenjena. Toda sama sem čutila, da se mi megli pred očmi. Glava me je začela boleti in moči so me jele zapuščati. Naglo sem pograbila oranžo in si odrgnila z njo senče in čelo.

Tedaj pa sem v omotici začula šum pred vrati. Po bliskovo sem se vrgla na blazine in zaprla oči.

Vrata so se oprezno odprla. V sobo so stopili trije moški. Pridušeno so izpregovorili nekaj turških besed in pod preprogo so se odprla vrata na loputnico.

Naglo so naju zavili v težke odeje. Pograbil me je eden izmed moških in me odnesel.

Spretna past

Nesel me je morda četrte ure. Potem me je položil na tla. Oprezno sem odmaknila odejo z obraza. Hladni morski zrak je pregnal mojo omotico. Blizu mene je ležala še zmeraj v nezvesti Jugoslovanka, in nekje sem čula tiho jokanje, ki mi je takoj vrnilo zavest. V bližini sem zagledala na tleh neko žensko. Takoj sem si mislila, da mora biti Francozinja, ki je izginila. Toda izdati se še nisem smela.

Zunaj na morju je pristala jahta. S krova so spustili čoln, ki je krenil proti nam. Najina navidezna prijateljica sta stopila na obrežje, da bi se dogovorila z možem na čolnu. S sunkovito krettnjo sem se rešila odeje in se splazila k jokajoči deklici.

Tajnica

Novela. — Napisal L. Ring

Selma je še enkrat prebrala poslednji odstavek pisemske kopije: »...Upam, milostljiva, da se vam ne bo zdelo prazno laskanje, če vam povem, da ste bili snoči res dražestni, malone preveč dražestni. Skoraj bi mi bilo ljubše, da je bil inženjer Milavec nekoliko manj očaran od vaše lepote in da je posvetil več pozornosti ločeni ženi bankirja Malyja, ki se mi zdi, da nekoliko za njim gleda. Zakaj vedeti morate, milostljiva — odkrito vam priznam — da sem ljubosumen, in ljubosumnost je veliko trpljenje. V vaši moči je, da napravite konec temu stanju. Čakal vas bom, kakor po navadi, ob štirih popoldne na vogalu Adamsonove trgovine. Prosim, pridite zanesljivo, in ne dajte, da bi vas moral predolgo čakati. Zakaj lepi in poželenja vredni ostanete tudi tedaj, če se namestu za dvajset minut zamudite samo za pet. Prisrčno vas pozdravlja vaš vdani dr. Pavel Maver.«

Razjarjena je Selma raztrgala kopijo v drobne kosce. Če bi mogla enako napraviti z dr. Mavrom, bi storila z največjim zadovoljstvom.

»Ali ste Odette?« sem ji šepnila. Preden je mogla odgovoriti, sta bila zlikovca pri meni.

»Kaj je?« se je zadržal eden izmed njiju.

»Nič posebnega,« sem mu odvrnila. »Prinesla sem ji samo pozdrave francoskih častnikov, ki čakata tu v bližini našega odhoda.«

Ob teh besedah ju je popadel strah. Eden izmed njiju, ki je bil doslej tako vljuden, je skočil k meni in me stresel za ramo. »Ali je res?« je jezno kriknil.

Pokazala sem na morje, odkoder se je bližala žarka luč — žaromet motornega čolna. Besno me je sunil stran, da sem se opotekla. Potem je zbežal za drugimi. Skočili so v čoln in kmalu je zlovesča jahta izginila.

Motorni čoln je pridrvel k otoku, se obrnil in zdrknil mimo, za jahto.

Ko je vzšlo solnce, sta nas našla dva grška meniha iz bližnjega samostana na kameniti obali. Vse izčrpane smo bile in zeblo nas je. Spravila sta nas v samostan, kjer sta nas že čakala najina rešitelja, ki sta nas vso noč obupano iskala.

Starih časov ni več

Neki angleški lord se je naveličal vseh modernih izumov. Zato je sklenil, da se vrne v stare čase. Opustil je svoj avto in si kupil lepo kočijo in dvoje črnih ponijev. Voz je bil lahek in konja kakor ustvarjena zanj. Teže pa je bilo z angleškimi cestami in konjema je drselo, da sta bila neprestano na tleh. Lord je moral nešteto krat vstati in ju pobirati. Še ovsaj ni mogel nikjer dobiti, ker so povsod prodajali samo olje in bencin.

Tako se je moral tudi sprijazniti z dejstvom, da je zelo malo ljudi, ki bi znali konje vpregati. Najhuje pa je bilo nekega dne, ko je eden izmed konjev izgubil podkev. V vasi, kjer se je pripetila »katastrofa«, niso imeli nobenega kovača.

Tudi v okolici je bil ta poklic že davno pozabljen. Konji in kovači so v današnji Angliji že starine...

Kako so usmrtili šest Kitajcev

Strašni doživljaji na Kitajskem. — Kako so sodili ljudi, ki so osumljeni tatvine. — Rabelj brusi sekuro, gledalci pa napeto pričakujejo začetka klanja. — Glava šestega pogubljenca še v poslednjih trzajih zatrjuje nedolžnost in prosi milosti

To kratko zgodbo mi je povedal človek, ki ga skoraj nisem poznal, mož utrjenih sinjih oči, in začuden sem opazoval, kako hitro lahko človeške oči preblede in postanejo skoraj bele. Sinjina, ki je nastala iz nekega skritega notranjega strahu, je med pripovedovanjem povesti prehajala v motno, nemirno opalno barvo, dokler niso bile te čedalje večje oči blede kakor morske rože.

Skozi odprto okno je šilil v sobo mestni ropot, mrzlična razgibanost življenja. Na mizi je ležal dnevnik s poročili o tragičnih dogodkih na Kitajskem, s poročili o umorih, streljanju na debelo s strojnimi, strašnem trpinčenju.

Mož je bral in gube na njegovem čelu so jele bolešno trzati. Za trenutek je še molčal in strmel z velikimi, izgubljenimi očmi v odprto okno, potem je začel pripovedovati s tihim, pridušeno zvonečim glasom:

»Čuden narod. Tako nenavaden... Živel sem kakih deset mesecev na Kitajskem. O, saj jih ne poznamo. Večina med nami ima o Kitajcih zelo meglene pojme. Tam sem videl med drugimi rečmi tudi neko usmrtilcev. Sam ne vem, kako sem prišel zraven; seveda, iz mladostne radovednosti, saj mi je bilo takrat tri in dvajset let. Zgodilo se je leta 1905. Nekdo v naši hiši je povedal: »Danes bodo usmrtili šest čunčuzov. Ali pridete gledat?« In šel sem z drugimi. Potem nisem mogel nekaj dni jesti in več kakor mesec dni skoraj nisem zaspal.

Samo pomislite: poljana blizu mesta — pol kilometra od poslednjih ulic — morda je bilo dirkališče,

morda tudi kaj drugega. Poleti je bilo, opoldne ali morda ob eni. Samo to še vem, da je bilo zelo vroče. Pesek pod nogami je žgal skozi podplate. Neizmerna množica ljudi je napolnila kraj. Čedalje bolj so rinili ljudje k usodnemu krogu, plezali celo na drevje, ki je posamič raslo v bližini, da ne bi zamudili igre, ki pride. Nikdar mi ni bilo preveč prijetno, če sem zagledal krokarje, ki so se razpasli v trumah po vrhovih ali gozdičih. Toda drevje, kjer vise stisnjene človeške postave, to je še huje, to je grozovito... Da... In potem prizor, ki ga do smrti ne pozabim. Sredi kroga, ki je na vseh straneh tesno sklenjen, stoji šest Mongolov, do bokov golih, z nogami v težkih kladah. Ne morejo uiti, slednja obupna kretnja je izključena. In povsod okoli v prvih vrstah inozemci: Angleži, Američani, Francozi v snežno belih oblekah. Vsi mogoči dopisniki s fotografskimi aparati, odprtimi bloki za pisanje, s plesočimi svinčniki, so na preži. Krvnik, visok, širokopleč Kitajec, poosebljena moč, ima rumen usnjat predpasnik. Na njem so še sledovi stare, porjavele krvi, ki ga je obrizgala in stekla na tla. Pred obsojenci je brusil meč. Tesnoba, neverjetna tišina je zavládala. Ne glasu, ne klíca, ne besedice — popoln mir. Samo sikanje meča ob kamnu. Meč je bil težak, pri ročaju ožji, proti konici širši, štiri prste širok. Krvnik je s prstom preizkusil, ali je dovolj oster.

Obrazi obsojencev so nemli. Obrnjeni so h krvniku in gledajo izpod trenalníc ostrino, ostrino, ki jih vleče k sebi in veže nase. V tem trenutku

njo in inženjerjem Milavcem, ko sta dogovorila sestanek za približno ob isti uri, ki jo je določil dr. Maver v svojem pismu. Občutek zmagoslavja se je vtihotal v Selmino srce. Naj le čaka, ona pa se bo od daleč naslajala na njegovem porazu.

Točno ob napovedani uri je stal dr. Maver na vogalu dr. Adamsonove trgovine. Pogledal je na uro in jo zadovoljno spravljal nazaj v žep. Dejal si je, da je prišel o pravem času, zakaj izkušnja ga je naučila, da mora pri gospe Beati računati s petminutno zamudo. Jel je torej počasi hoditi po nabrežju gor in dol, opazuje jezero, ki je mehko pljuskajoč pogajalo svetle zelene valove v nasip. Obrisi z gozdovi poraslih gora so se ostro odražali od vedrega neba. Lepo vreme, kakor nalašč za veslanje. Le to ga je jezilo, da je Beata kakor zmerom netočna. Dr. Maver je pogledal na uro, pet minut čakanja je že minilo. Jel je nagljeje korakati in se skoraj zaletel v motociklista, ki je dosti prehitro vozil po nabrežju. Njegova jeza je naraščala. Da se raztrese, je kupil pri sadjarju breskev in potem šopek lepih temnordečih rož. Nervozno je začel jesti sladki sad, na tistem preklinja netočno Beato. Zdaj je poteklo že četrta ure,

o Beati pa ne duha ne sluha. Še deset minut je minilo. Zdaj pa je dr. Maver začelo zapuščati potrpljenje. Nekaj se mora zgoditi, drugače ga bo jeza še raznesla.

Selmi, ki je prežala za drugim vogalom, se je zdelo, da je prišel njen trenutek. Ko ji je za nekaj časa obrnil hrbet, je prišla izza svojega skrišališča in krenila kakor slučajno po nabrežju. Dr. Maver je skoraj trčil ob njo, ko se je naglo obrnil.

»Oprostite, gospod doktor,« je dejala in zardela, in njena rdečica ni bila narejena.

»Ah, vi ste, gospodična Selma,« je tjavendan rekel dr. Maver.

»Da, jaz,« je pritrdila in mu kakor brez namena pogledala globoko v oči. Njen pogled ga je nekoliko zmedel, prav tako njena črnobela poletna obleka, ki je šele v njej prišla njena postava do prave veljave.

»Te lepe rože...« je rekla in pokazala na cvetlice.

»Da, rože so lepe,« je mehanično ponovil za njo.

»Da ste galantni, gospod doktor, bi mi jih podarili.«

Nekam začuden jo je pogledal Maver. Takega tona pri svoji tajnici ni bil vajen. »Ta trenutek nisem v službi,« je dodala Selma in se hu-

Schichtov

RADION

pere sam!

Mučno pranje
s peralno
in krtačenje perila
je postalo odveč.

pa sem nenadoma opazil, da enega izmed njih poznam. Liang, mož, ki nam je pral perilo, mi je šinilo v glavo. Omotilo me je. Neznosno razburjenje se me je polotilo. V tistem trenutku je zagorela v mojih mislih vsa Liangova zgodba. V naši hiši je pral perilo. Čudovito je pral. Take čistosti še nisem videl. Znal se je tako čudno smehljati. Nekaj mehkega, nerodnega, skoraj dekliskega je bilo v tem smehu. Morda smo mu prav zaradi tega smehljaja vsi v hiši zaupali perilo. Potem se je zgodilo nekaj strašnega, divjega. Angleškega polkovniku, ki je stanoval v sosednjem stanovanju je izginilo iz kuhinje nekaj srebrnih žlic. Ne vem, kako, zakaj, po kakšnem sumničenju je nekdo natvezil polkovniku, da mora biti tatvina Liangovo delo, saj je Liang pral tudi njegovo perilo. In Liang je brez sledu izginil, kakor ga sploh ne bi nikdar bilo. Rekli so nam, da so ga zaprli. Govorili smo o tem, zgražali smo se nad prikrievanjem njegove usode, toda med delom in vsakdanjimi skrbmi smo ga pozabili.

In potem nenadoma — morišče — čunčuzi — Liang — krvnik — meč...

Zakaj so ga obsodili kakor čunčuze? Kdo ga je obsodil? Zakaj tako strašna kazen? Nihče ni vedel.

Moje misli so bile vse zmedene. Leskečoča se bela obleka okradenega

polkovnika se mi je zasvetila v oči, otrpnil sem v zgroženju in obupu. In krvnik še zmeraj preizkuša meč, še zmeraj ga brusi. Potem je — pripravljen. V vrsti, druga za drugo, morajo žrtve poklekniti, tri korake, druga za drugo. Potem ukaže naj sklenejo roke na hrbtu. In pet obsojencev, čunčuzov, tiho poklekne. Vsi so se vdali usodi. Sami od sebe sklenejo roke na hrbtu — ne, niso bile zvezane! Krvnikov pomočnik, fant šestnajstih let, jim vrže kite čez glavo, da je vrat prost. V vseh kretnjah čunčuzov, ki kleče v pesku, je neka čudna ubogljivost brez volje, mrtvičnost. Samo poslednji, šesti obsojenec še stoji. Samo Liang ne uboga. Med krčevitim sopenjem začne krvnika nekaj prositi, milo ga prosi: o svoji nedolžnosti ga hoče prepričati. Ne da bi ga poslušal, mu ukaže krvnik z neizprosno hladnostjo, naj poklekne. Liang prebledi, onemi, ugasne, uboga. Smrt čaka najprej njega, poslednjega... Oni, ki so spredaj, ne vidijo nič, samo slišijo, kako se jim smrt bliža s tihotapskimi koraki. Zdaj se krvnik bliža Liangu. Razkorači noge, kakor bi se hotel zasidrati. Nenadoma zavijti meč — suh žvižg jekla preseka zrak kakor blisk. Udarec je strašen. Liangova glava poskoči, kita zavihra in glava se zakotali po tleh. Roke, ki so bile zadaj krčevito stisnjene,

domušno posmehnili. »Zato smete ravnati z menoj kakor z damo.«

Osupel zaradi njenega nastopa ji je dr. Maver ponudil cvetlice. Sijoča od sreče jih je Selma vzela.

»In zdaj, gospod doktor,« je povzela, »zdaj bi bilo prav, če bi hoteli kronati svojo galantnost, da sedeva v čoln in se malo povoziva; vreme je krasno.«

Tisti trenutek je prihitela, kakor bi jo bil iz topa ustrelil, gospa Beata. Od daleč je opazovala prizor in videč, da se ji zgrinja nevarnost nad glavo, inženjerja Milavca kratkomalo odslovila. Najprej je tajnico, ki je tu stala z rožami v rokah, oplazila z uničujočim pogledom, potem pa se je tem ljubezniveje obrnila k dr. Maveru.

»Tisočkrat vas prosim oprostčenja, dragi doktor, da sem se malo zakesnila.«

»Malo je blag izraz,« je odvrnil dr.

Maver in pogledal na uro. »Zamuda znese že tri četrte ure.«

Omahovaje je stal mladi odvetnik med obema ženama. To pot je moral priznati, da je Selma zalša. Toda gospa Beata ga je kratkomalo prišla pod pazduho in dejala:

»Zmenila sva se, ljubi doktor, da se bova vozila s čolnom. Pojdiva!« To rekši je potegnila dr. Mavra, ki se je še zmerom obotavljal, s seboj.

»Jutri ob desetih jutraj bova nadaljevala diktat,« se je dr. Maver še poslovil od tajnice.

Toda njegov glas je vendar drugače zvenel kakor sicer, ni bil tako uraden! »Le počakaj, strogi gospod šef,« si je rekla Selma sama pri sebi in zakopala obraz v cvetlice. »Te bom že še odvadila lepe gospe Beate!« In sklenila je, da bo poslej pisala šefu le takšna ljubezenska pisma, ki bodo naslovljena na njo samo.

Tisočak

Novela. — Napisal S. Lant

»Ne, pusti me vendar, da povem,« je odmahnila Anamarija in se spet obrnila k obema gospodoma. Njen

mož je z vdanim vzdihljajem skomignil z rameni in umolknil. Anamarija pa je povzela:

se razklenejo, telo brez glave se pože naprej, kakor bi nenadoma padlo. Iz vratu brizgne v širokem curku kri, kakor bi jo nekdo izlil iz vrča. Prsti zapraskajo krčevito po pesku. Nemo strnim in gledam, kaj še pride. Krvnik stopi k naslednjemu obsojencu. Zamah jekla, ki je še metno od krvi, in glava se zakotali množici pod noge. Spet ista slika.

Pri predzadnjem se je zgodilo nekaj neverjetnega. Krvnik je zavihtel meč. Glava je odletela in skočila do roba kroga, ki so ga napravili ljudje. Postavila se je pokoncu. Videl sem, kako so oči v smrtni tesnobi široko odprte. Človek s plutastim klobukom, ki je stal pred mano, je hotel glavo breniti z nogo stran. In zdaj se je zgodilo nekaj strašnega: Oči v gla-

vi gledajo v nemočni grozi nogo, ki se izteguje! Soj zavesti se iskri v zenicah. Samo za trenutek — potem se trepalnice zapro... Smrt... Grozovit sunek in glava odleti stran. *

Mož je utihnil. Namestu višnjevih oči sta strmeli vame dve nemirni morski roži — kričali sta in molčali.

3000 let stara zagonetka

Skrivnost tajinstvene Arabke

Pred kratkim so italijanski učenjaki odkrili čudne jame v gorovju blizu starogrškega kraja Cumae v Italiji. S tem so rešili tudi eno izmed tisočletnih zagonek: skrivnost govorečih marmornih kipov.

Kakih 3000 let bo tega, ko so našli ribiči na morski obali blizu Kum deklico, ki jo je morje vrglo na suho. Z začudenjem in grozo so gledali mlado neznanko, ki se je skušala z živahnimi kretnjami in čudnimi guturalnimi glasovi z njimi sporazumeti; razmršeni črni lasje so padali na njen temnopolti obraz, ki so iz njega gledale velike črne oči in ji podeljevale skrivnost, fanatičen izraz.

Neznanka se je skrila v eno izmed množičnih skalnatih votlin, ki jih je priroda vsekala v tamkajšnje obale. Nihče se ni upal kaliti njene samote. Ljudje so se kraja plaho izogibali in kmalu so se začeli širiti skrivnostni glasovi, ki so obdali neznanko s tenčico nadnaravnosti.

Cumae je bil eden prvih krajev, ki so jih Grki ustanovili v Italiji. Nekaj drznih mornarjev se je odpravilo z Evbeje in se naselilo na otoku Ischia, že kmalu nato pa so prodrli na celino in se udomačili na višinah nasproti otoku.

Vrh grške naselbine na razoranih skalnatih čerch so kipeli v sinje nebo beli marmorni stebri in na njih kapi-

teli Apolonovega svetišča. Delavci in nosači, ki so tod gradili, so zdaj pa zdaj uzrli tujo neznanko, ki se je bila zatekla v gorske votline. Dolgo je trajalo, preden se je upala v bližino ljudi, še mnogo delj, preden se je mogla z njimi za silo sporazumeti.

Osuplost je rasla — zakaj neznanka, ki jo je zaneslo z daljnega vzhoda v Cumae, je prinesla s seboj dotle neznano jim znanje in vero v tuje bogove. Dih zagonečnosti je obdajal temnolaso neznanko in zato se je je kaj hitro prijel ime prerokije in vedeževalke. Postala je kumska Sibila.

Apolonovi svečeniki so kmalu izprevideli nevarnost, ki je grozila ugledu njihovega boga in njegovega templja zaradi konkurence prerokije. Po drugi strani pa so videli v njej možnost, da jim pomnoži slavo in čast Apolonovega svetišča — in s tem tudi njihove dohodke. Ljudje so prinašali kumski Sibili darove: vina, sadja, zlata — hoteč tako vplivati na njene prerokbe. Zakaj Apolonov tempel je imel takrat dosti manjšo privlačnost. In tako se je spretnim Apolonovim svečenikom v pričlem desetletju posrečilo izrabiti preroki dar neznanke v slavo in čast lastnega boga: Arabka je postala Apolonova svečenica.

Njena slava se je od tistega dne jela širiti po vsem tedanjem kulturnem svetu. Ni ga bilo vojskovodje,

ki bi se bil upal iti v bitko, ne da bi bil poprej dobil od kumske Sibile bodrila; noben knez ne bi bil imel poguma postaviti si krono na glavo, če mu ni poprej znamenita prerokinja dovolila vpogleda v bodočnost.

Pravijo, da je kumska Sibila umrla v starosti 70 let. Čeprav so njene kosti sežgali in postavili žaro s pepelom v Apolonovo svetišče, so vendar znali Apolonovi svečeniki svoje verne prepričati, da je Sibila samo telesno umrla, ker je Apolon sklenil, da bo vsemogočni dar njenih prerokb živel še po njeni smrti. Njen glas, njena modrost je poslej govorila skozi usta marmornih kipov, ki so stali na prostranem pred dvorju svetišča.

Vergil govori o sto glasovih in o sto kipih. Ni izključeno, da si je dovolil pesniško svobodo. Naj bo že tako ali tako, gotovo je, da so tedaj vsi ljudje, bogati in reveži, knezi in berači, vojaki, meščani in trgovci iskali v Kumah vere in upanja. Svečenik, ki je sprejemal prošilce pred vhodom v tempel, jih je pozval, ko so mu izročili primeren dar, naj opravijo svojo molitev in povedo svoje želje pred tem ali tem kipom. Največkrat je vernik tedaj začel iz notranjosti kipa z votlim, daljnim glasom preroki izrek, ki mu je bolj ali manj jasno kazal pot v bodočnost.

Od sto kipov, ki jih omenja Vergil, so jih do zdaj izkopali štirinajst. Nekaj so jih odkrili v rovih mogoč-

ne skale, ki je polna votlin in jam. Vsi ti kipi imajo nekaj skupnega: pri vseh je notranjost skrbno izvotlena in dna ni pri nobenem. Štirinajst kipov so našli in prav toliko navpičnih rogov v zemljo, ki drže v štirinajst majhnih podzemeljskih votlin, h katerim vodijo dolgi skrivni hodniki. Na teh hodnikih so se tu pa tam ohranili še sledovi stopnic.

Tak je ključ do zagonečnega kumskega prerokišča. Svečeniki sami so iz globine zemlje odgovarjali skozi usta nemih marmornih kipov na prošnje in vprašanja vernikov. Prevara? Seveda; pa vendar razumljiva in opravičljiva. Svečeniška kasta je bila v tistih časih edina, ki je vedela, kaj se na svetu dogaja — v dobi, ko niso poznali ne listov, ne brzojava, ne radia, ki bi posredovali med ljudmi in deželami. In dokaz za njihovo hitrost, za izkustva in znanje je, da so se premnoge prerokbe, ki so se verniki po njih ravnali, tudi res izpolnile.

»Še enkrat vama rečem: človek napravi velik zločin, pa je vendar lahko nedolžen. Povedala vama bom zgodbo iz lastnega življenja in mi bosta morala pritrditi.

Takrat še nisem bila poročena s tem človekom tu, ki živi v neprestanem strahu, da česa krivo ne rečem ali ne napravim, — pri tem je po strani pogledala po svojem možu — temveč sem živela s svojim prvim možem v Varaždinu. Čeprav to ni v nikaki zvezi z mojo zgodbo, mi vendar dovolita pripombo, da je bilo strašno dolgočasno življenje. Edini veseli trenutek vsega tedna je bil tisti dan, ko sem se mogla odpeljati v Zagreb, da obiščem svojo šiviljo in modistko in kaj nakupim.

Nekega dne pa sem imela namen nekaj več nakupiti in sem prosila svojega moža, naj mi da kaj več denarja. In mi je dal tisoč dinarjev v enem samem bankovcu. Prosim, obdržite to dobro v spominu!

Odpeljala sem se kakor po navadi okoli osmih zjutraj. Tisti dan je bil vlak nenavadno prazen in tako sem bila v oddelku drugega razreda sama z zelo elegantno, že starejšo damo, očitno tujko. Preudarila sem, da mora biti Američanka.

Vozim se nekako eno uro, ko za-

pustim kupé, da si umijem roke.

Zdajci pa se spomnim, da sem pozabila torbico v kupeju. Polna zlih slutenj se takoj obrnem nazaj.

Torbica je ležala na klopi, kakor sem jo prej položila, dama pa je sedela v svojem kotu, na videz zatopljena v časopis. Kar se da neprisiljeno sem sedla nazaj in odprla torbico, kakor bi hotela vzeti robček iz nje — pri tej priliki pogledam kakor slučajno vanjo — tisočaka ni nikjer!

Dama, ki mi je sedela nasproti, še glave ni premaknila. Spala je. Prvi mah sem bila, kakor bi me bil kdo počil po glavi. Kaj naj storim? Da potegnem za zasilni zavoro? Za tako reč mi je manjkalo poguma. So stvar na svetu, ki se jih bojim, in mednje spada zasilna zavora. Sedela sem mirno, ne ganeč se, in v duhu obnavljala vse detektivske zgodbe, kar sem jih kdaj brala. Tako je poteklo kake pol ure.

Zdajci sem začela rahlo smrčanje. Povedati vama moram, da je ni stvar na svetu, ki bi me mogla spraviti v tak beš kakor smrčanje...

Anamarija je premolknila. Njen mož, se je zdelo, kakor da nima preveč čiste vesti.

»Toda tistikrat mi je smrčanje zvenelo kakor rajska godba v ušesih.

Zakaj ponudila se mi je priložnost, da nekaj ukrenem.

Zraven speče dame je ležala velika torba iz temnorjavega krokodiljega usnja — še danes jo vidim pred seboj. Hlastno, pa oprezno sem jo odprla in zagledala na vrhu svoj tisočak. Kakor bi trenil je bil v moji roki, nato pa sem se naslonila nazaj, ko da se nič ne bi bilo zgodilo. Toda srce mi je kovalo, kakor bi mi ga hotelo raznesti.

Tisti mah se dama prebudi. Nekam v zadregi se mi nasmehne, kakor to napravijo ljudje, ki v vlaku nenadno zaspe, pa se kmalu spet prebude, nato pa se je vnovič zatopila v svoj časopis.

Pol ure nato smo bili v Zagrebu.

Opravila sem svoje posle; še danes se spomnim, da sem si kupila par prekrasnih čevljev in zraven lepo večerno toaleto.

Ko sem se isti večer vrnila v Varaždin, me je sprejel mož z dobrodušnim muzanjem.

»Nu, Ančica, me je pozdravil, — pri teh besedah je Anamarijin mož ječe zavzdihnil; očitno je bil ljubosumen na ženino prošlost. — Nu, Ančica, kaj pa si prav za prav kupila?»

Jela sem mu naštevati: čevlje...

parfume... obleko...

Ko sem mu pripovedovala, so postajale oči mojega moža čedalje večje. »In vse to si lahko ostala dolžna? Narobe, vse to sem plačala!«

»S čim, če smem vprašati?«

»S tisočakom vendar!«

Moj mož potegne izpod mojega prtiča — sedla sva ravno k večerji — neki bankovec in pravi:

»Tisočak je tu, pozabila si ga davi na toaletni mizici v spalnici...«

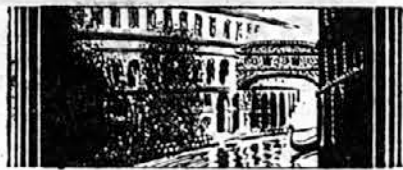
Ubogi Američanki sem bila ukradla tisoč Din!

Vsa v solzah sem povedala svojemu možu zgodbo iz vlaka. Poslala sva oglas v vse liste: »Tista dama...« Vse zaman. Sodim, da se je morala peljati čez Sušak nazaj v Ameriko — ali ne mislita tudi vidva tako?«

»Anamarija,« je rekel mož, ko sta se gosta poslovila, »Anamarija, ali si morala pripovedovati to zgodbo, ki sem jo nocoj prvič čul? Vidiš, to nikakor ne napravi dobrega vtiska, če ženska tisoč Din...«

»Prosim,« ga je presekala Anamarija. »Prvič mi boš priznal, da res ni bila moja krivda, drži? In drugič niti ne veš, ali si nisem te zgodbe samo zato izmislila, ker ste bili nocoj vsi trije tako neznansko dolgočasni!«

MOST VZDIHOV

51. nadaljevanje

ZGODOVINSKI ROMAN NAPISAL MICHEL ZEVACO

Tišina je legla med materjo in hčerjo, tišina, ki oznanja nevihto. Imperija je sklonila glavo. Tresla se je po vsem životu in iz oči so ji švigali bliski. Tudi Bianca je bila zelo presunjena; vkljub temu se je zdela, da hoče izsiliti od matere, da ji vse pove. Nepričakovano oznanilo poroke jo je pretreslo. Toda čutila je, da mora še dosti reči zvedeti in da mora zato hraniti svoje moči.

»Vaše besede me navdajajo z grozo«, je počasi dejala. »V vas, mati, je nekaj zagonetnega, česar mi ne marate zaupati. V neskončnih nočeh, ko sem se prepuščala vročnim mislim, sem se dostikrat izpraševala, zakaj so moja otroška leta potekla daleč od vas; izpraševala sem se, zakaj ste, ko ste me vzeli k sebi, postavili zid med naju. In vendar čutim, da me ljubite, in tudi jaz vas ljubim... Nekaj mora tedaj biti, kar naju loči!... Na izprehode ste me vselej peljali šele tedaj, ko je noč legla na zemljo; in še takrat ste mi skrbno s tenčico zakrili obraz. Tudi sami ste se pokrili, da vas nihče ne bi spoznal. In naposled sem celo tu, v vaši palači, na lastnem domu živela sama zase, kakor da sem zaprta. Koliko sem trpela, mati, koliko sem prejkala! Najstrašnejše pri vsem tem pa je to, ko sem vedela, da niste vi nič manj nesrečni od mene, in da mora biti za tolikšno skrivnost razlog, ki je močnejši od vas... A to še ni vse. Tudi to sem se izpraševala, zakaj mi niste nikoli omenili mojega očeta.«

»Tvojega očeta!« je gluho vzkliknila Imperija.

»Kaj mar nimam očeta? Ali sem otrok brez imena?«

Vprašanje se je utrgalo z Biancininih ustnic s silovitostjo dolgo zadržanega čustva, ki naposled udari na dan.

Imperija se je zrušila na naslanjač. V svojem kurtizanskem življenju se ni nadejala takega vprašanja in nikoli ni razmišljala o tem, da bi nekega dne stopila hči pred njo in zahtevala ime svojega očeta.

Ah! Zakaj ima hčer! Zakaj tako ljubi svojega otroka! Zakaj se je to čustvo vtihotapilo v njeno srce in poglano korenine! Zakaj mora imeti ravno ona, kurtizana, hčer, ki je angel čistosti in sramežljivosti!...

V tisti minuti je smrtna tesnoba stiskala Imperiji srce.

Vse je pozabila! Pozabila Sandriga in Bemba, pozabila nocojšnjo veselico!

Nezaslišan sram ji je sklanjal glavo k tlom, njej, ki ni nikoli poznala sramu.

»Molči!« je zajecljala. »Molči! O, Bianca, saj ne veš, da tvoja vprašanja grebejo v sramoto!«

Ko je izgovorila te besede, je nenadno zagledala pred seboj vso gnusobo svojega življenja, kakor bi se bil tisti mah raztrgal zastor pred njenimi očmi.

Bianca je zgrabila mater za obe roke in uprla svoj žgoči pogled v njene oči, kakor bi hotela prebrati njene najbolj skrite misli.

»V sramoto!« je zajecljala z zlomljenim glasom, »v sramoto! Ah, mati, preveč ste mi povedali ali pa premalo... Zdaj moram vse vedeti!«

»Rotim te, Bianca!...«

Deklica je stisnila mater k sebi.

»Govori!« je rekla s trdnim glasom.

Imperija je skrila čelo v naročje svojega otroka. Zdelo se je, kakor bi bili ženi zamenjali svoji vlogi, kakor bi bila kurtizana hči, ki se izpoveduje grehov svoji materi.

»Tak res hočeš?« je zajecljala.

»Da, hočem!«

»Moje življenje, ubogi otrok... življenje polno nesrečnih naključij in umazanosti... Ali mar veš, kaj je tvoja mati?... O svojem očetu govorim... razbojnik, ki te še nikoli ni videl, ki niti ne ve, da živiš...«

»O groza!... O strahota!...«

»Da, Bianca, groza in strahota... Vidiš, to je tista skrivnost, ki si me po njej izpraševala. Da, groza, ker me siliš, da ti povem: kadar grem po ulici in me spoznajo ljudje, obvisi njihovi pogledi z žaljivim občudovanjem na meni, češ: Glej jo, Imperijo, slavno kurtizano!...«

Bianci je vsa kri izginila z lice.

Toda premagala je solze in se do krvi ugriznila v ustnice, da uduši krik obupa in sramu, ki je vstajal iz njenega srca.

Med tem ko je Imperija ihtela, jo je Bianca božala in milovala.

Tako so minevale minute tesnobe in molka.

Tedaj pa je Bianca spregovorila in z neskončno nežnim glasom dejala:

»Nikoli več besedice o teh stvareh, mati, ljubljena mati; vse, kar sem vam iztrgala, hočem pozabiti... Nikoli več! Oh, nikoli ne bodo več moje misli ne moje besede obujale v vas teh spominov. Naj umre prošlost, saj ostaja pred nama še zmerom dovolj lepa bodočnost. Skupaj odideva odtod, v deželo pojdeva, kjer naju nihče ne pozna, kjer bova lahko hodili z odkritim obrazom, kjer bom smela s ponosom reči: 'To je moja ljubljena mati.'«

Poslednje besed so zbudile v Imperijini duši pravečato revolucijo.

Vse v njej se je hotelo podreti, toda ukrotila se je in udušila gnev.

Oditi! Zapustiti Benetke! Nikdar več videti Sandriga!

Ta misel se ji je zdela nezaslišana.

Mati je tisti trenutek stopila v ozadje in se umeknila kurtizani, z vsemi njenimi razbrzdanimi strastmi, ki je bila ena sama ura dovolj, da so se razpalile, kakor je časih ura zadoščala, da so spet ugasnile, in z njimi njen neukročni temperament, njen cinizem in njena pohota.

Obrisala si je solze.

»O, da morem odtod!« je vzkliknila, »srečna bi bila; na žalost pa je nemogoče!«

»Nemogoče!« je kriknila Bianca, vsa trepetoč od groze, da mati po tem strašnem priznanju, ki jo je pretreslo do dna srca, vztraja pri svoji zahtevi.

»Ne izprašuj me!« je vročično povzela kurtizana. »Vedi samo, da je moja prošlost rodila okoliščine, ki me navdajajo z obupom, in da sem izgubljena, če me ti ne rešiš.«

»Govorite, mati, poslušam vas.«

»Čuj tedaj, otrok moj, ta poroka... ta poroka me edina more rešiti. Ne misli, da hočem žrtvovati tvojo srečo. Mož, ki mi je priznal, da te ljubi, — pri teh besedah so ji trznile obrvi — ta mož zavzema v Benetkah zavidanja vredno mesto. Močan je, mlad je in lep... tako lep, da ga ni dekleta, ki ne bi hotelo biti na tvojem mestu... Poročniku Sandrigu, Bianca, se odpira najlepša bodočnost. Kraj njega boš bogata, spoštovana, uživala boš ugled, in tvoja mati bo lahko mirno umrla, ko bo videla, da si tudi ti srečna.«

Kurtizano so iznova obile solze.

Sama sebi se je zasmilila, ko se je spomnila Sandriga, in v srcu se je občudovala zaradi žrtve, ki jo prinaša svoji hčeri, pozabljač, da tako zahteva dogovor z Bombom.

»Ne njega ne nikogar drugega ne maram,« je kriknila Bianca, drgečoč po vsem životu, »ne, nikoli!«

»Ljubila ga boš,« je nadaljevala Imperija, kakor je ne bi bila čula, »ljubila ga boš že iz hvalečnosti, zakaj on je bil tisti, ki te je rešil in te pripeljal nazaj k meni.«

»Nikoli!... Oh, njega še posebno ne! Mrzim ga!«

Imperija je z nenadno pogumnostjo pogledala svoji hčeri v oči:

»Mrziš ga?«

»Da, mati!«

»Zakaj? Kaj ti je toril?«

Bianca je v en mah zardela in prebledela.

»Meni... ničesar!«

»Komu pa tedaj? Daj, govori vendar...«

Kurtizana je postala še bolj pozorna.

»Zdaj vas jaz prosim: ne izprašujte me!« je zajecljala deklica.

»Ali hočeš, da ti ja z povem, kaj se v tebi godi, Bianca?«

Deklica je vztrepetala.

»Zato mrziš Sandriga, ker drugega ljubiš!«

»Ker drugega ljubim?...«

»Da, tistega ljubiš, ki sovraži Sandriga; nesrečnica, ljubiš Rolanda Candiana!«

»Rolanda Candiana!« je vzkliknila Bianca z nehlinjenim presenečenjem. »Tega človeka sploh ne poznam!«

»Poznaš ga! Tisti je, ki te je ugrabil, tisti, ki se mi je predstavil za zdravnika, tisti, ki se je skrival v hiši v Mestru, tisti, ki se je zaklel, da me pogubi; človeka, ki ga jaz mrzim, ti ljubiš, nesrečnica — Rolanda Candiana!«

Bianci se je utrgal presunljiv krik. To dvojno odkritje njene ljubezni in imena moža, ki ga ljubi, je njeno srce iznenada oblilo s slepečo lučjo.

Toliko razburjenja je bilo za ubogo dekle preveč.

Omahnila je vznok in izgubila zavest.

Imperija je pogledala svojo hčer, ki je kakor brez življenja ležala pred njo na tleh, in v očeh ji je zagorel ogenj zlovesčih misli, ki se jih tisti trenutek morda niti sama ni zavedala. Zamišljeno se je spustila na stol in si podprla glavo. Niti na um ji ni prišlo, da bi pomagala svojemu otroku.

Bianca je ležala blede ko vosek in trepalnice so že zaprle oči, kakor bi megle zastrle dvoje nežnih, po ljubezni koprnečih zvezd.

V desetih minutah, ki so tako pretekle, so kurtizanine misli begale med obema tečajema njenih mračnih poželenj.

Eden teh tečajev se je imenoval Sandrigo. Drugi je bil Roland Candiano.

In počasi so se njene neurejene misli zbrale in pred njo je vstala jasnejša miselna slika:

Nekoč je ljubila Rolanda.

Glagol »ljubiti« je pri tem zavzel obseg, širino in globino, ki so že mejile na absolutnost.

Nekoč je torej Rolanda »ljubila«. Naj je šla še tako daleč v vrtoglavi vrsti svojih ljubezenskih razmerij, takega čustva ni našla nikjer več. Knezi, kardinali, oficirji, patriciji, in kadar se ji je zadelo, tudi gondoljerji, pastirji, razbojniki — vsi ti ljudje so se vrstili v njeni ljubezni v dobi leta dni, meseca, dneva in minute. Vsi so odhajali od nje z zavestjo neutešnosti njenih poželenj. Vse je potegnila s seboj v delirij ljubezni. Vsem je njen nežni ali brutalni, samoljubni ali koprneči objem pustil spomin, ki ga nobena sila sveta nič več ne izbriše. Da, vse je ljubila. Toda nobeden od njih ni ostavil sledu v njenem srcu ne v duhu. Osvojila si jih je in jih potem pahnila od sebe, puščajoč za seboj razvaline, sejoč obup na svoji poti, ki si jo je utirala v družbi, kakor ožarjen meteor, ki preleti nebesni svod v občudovanju in grozi, v veličastju in strahoti.

Ne. V njeni duši je bilo prazno. Te neštete predstave moških, ki se je njeno meso igralo z njimi, ki so jih njeni poljubi in ugrizi spravljali v ekstazo, te predstave so ji nejasno plesale pred očmi; nobena izmed njih se ni trdno zarisala v njenem spominu, s tisto mogočnostjo, ki jo daje ljubezen, da ostane ljubljeno bitje še po tolikih letih živo v duši tistega, ki ljubi, z vsemi kretnjami, s svojim glasom, s svojim obrazom ali posebnim pogledom, ki ostane na veke

vklesan v spomin kakor tok lave, ki se kristalizira v demant.

Roland Candiano je bil edini, ki je stal nedotaknjen nad razvalinami.

Njegova postava je bila edina, ki je blestela iz sence teme.

Njega je nekoč ljubila!

Ljubila ga je!...

In potem jo je muhavost njenih čutov vrgla Sandrigo v objem. Kaj ji je Sandrigo? Podoba živalske sile, bitje, po mislih podobno njej; lep je, nihče ne more tajiti, elegantne postave je, nasilen in ciničen, njegov smeh je porogljiv, njegov pogled divji, skratka, moška podoba nje same. V njem je našla moža, pomejenega za njo. Njena nova muha ni bila nič podobna prejšnjim. Zakaj, če se je spomnila nanj, je vztrepetala... Da, Sandrigo je bil nekaj več kakor drugi! Da, njeno poželjenje po njem je bilo iskreno.

Evo, take so bile misli, ki so švigale Imperiji po glavi, ko je stala pred svojo omedlelo hčerko.

In tedaj je razumela, da so tudi še druge stvari, da mora iti še globlje v prepad svojega srca, ali pa da mora vsaj prižgati plamenico, če hoče videti jasno.

Zakaj je blaznela ob misli, da Sandrigo ljubi Bianco?

In po drugi strani, zakaj ji gotovost, da Bianca ljubi Rolanda Candiana, zadaja tako oster vbodljaj v srce?

Zdajci se ji je razodela vsa slepeča resnica:

Sandrigo ljubi z vsem svojim telesom, Rolanda pa ljubi z vsem svojim srcem.

Njeno mesno poželjenje po razbojniku je samo krinka za njeno neminljivo ljubezen do Rolanda!

Vdala se je Sandrigo, da; in vsi besi ljubosumja so vstali v njej ob sami misli, da Sandrigo ljubi Bianco.

Toda za en sam Rolandov nasmeh bi umrla. Misel, da katera druga ženska ljubi Rolanda, ji je bila neznosna.

In ta druga ženska je bila njena hči!

Njen pogled se ni niti trenutek odtrgal od Bianče.

In čim bolj se je spuščala v globino svoje duše in tam odkrivala sovraštvo do lastnega otroka, ki ga je do tega dne oboževala, tem niže se je sklanjala k njej.

Zdaj je klečala pred njo, njen obraz se je skoraj dotikal Biančinega, in na tem obrazu so se risale črte strahotnega sklepa.

Prav takrat se je Bianca osvestila:

Njene trepalnice so se odprle.

Videla je.

Slišala je.

Videla je obraz, ki ga prvi mah ni prepoznala; slišala je besede, ki so jo navdale z ledeño grozo in strahom. In ta obraz, spačen od sovraštva, z žarečimi očmi, s trzajočimi ustnicami, ta prsteni in grozeči obraz je bil obraz njene matere. In besede groze so prišle iz ust Imperije, iz ust njene matere:

»Oh! Če bi se nič več ne prebudila!... Oh, če bi bila mrtva!...«

Bianca je zaprla oči in kakor strela jo je prešinilo spoznanje, da jo bo njena mati morda prihodnji trenutek ubila.

»Bianca!« je poklicala kurtizana.

Deklica je počasi odprla oči.

»Slabo ti je postalo,« je rekla Imperija, »pa ne bo nič hudega.«

»Ne, nič hudega.«

»Daj, izpij!« je povzela Imperija in ponudila hčerki kozarček okrepčila.

»Ne, ne!« je kriknila Bianca z grozo, ki je mati ni razumela.

»Ne maraš piti?«

»Ni potrebno, čutim se popolnoma dobro, kolnem se vam... Toda kaj sva že govorili, preden sem izgubila zavest? Ah, res, da priredite veliko zabavo, kaj ne?«

»Da, otrok moj; toda govorili sva tudi še o drugih rečeh.«

»Ne govoriva o ničemer drugem, rotim vas, o ničemer drugem kakor samo o tej zabavi.«

»Pa vendar se je nočeš udeležiti!«

»Kaj sem rekla, da ne?... Zmotila sem se...

Hočem se je udeležiti, hočem videti!...«

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobl in svetlolika srajce, ovratnike, zapornice i. t. d. Pere, suši, monga in ika domače perilo

tovarna JOS. REICH
L J U B L J A N A

»Res?« je osuplo zajecjela Imperija.

»Da, da, res... Idite... pustite me, da se oblečem... hočem biti lepa, kakor ste rekli.«

Imperija je odšla kakor pijana, ne da bi bila opazila, da Bianca ni več rabila besede »mati«, ki se je drugače vsak trenutek vračala na njene ustnice — ne da bi bila opazila vročične hlastnosti v besedah svoje hčerke. Sicer pa je bila preveč zaposlena s tem, kar se je dogajalo v njej sami. In z vso besnostjo nasprotujočih si ljubosumnosti je zamrmrala:

»Zakaj se je premislila?... Zakaj hoče naenkrat biti lepa za to svečanost?...«

Ko je Bianca ostala sama, se je najprej zaklenila v svojo sobo.

Ker so ravno takrat jele prihajati strežajke, da ji pomagajo pri oblačenju, jim je povedala, da se bo sama oblekla in da je ne smejo motiti, naj se zgodi karkoli.

Potem je začela spravljati v majhen zavoj vse, kar ji je bilo drago.

Urejala je in pripravljala in bila je čudno mirna; le to jo je nekoliko čudilo, da se je tako nenadno odločila.

Toplo se je oblekla, si ovila glavo z ruto in potihem odprla vrata, držeča na hodnik, kjer je nekoč srečala Bembo. Ta hodnik je delil Biancino stanovanje od ostale palače. Na desno je držal kuhinjam in shrambam in drugim prostorom za služinčad, na levi pa se je končal z ozkimi stopnicami, ki jih je Bianca dobro poznala; tod je namreč še nedavno odhajala s svojo materjo na samotne večerne sprehode, ki se jih je toli veselila.

Hodnik je bil prazen. Nikjer ni bilo žive duše.

Vsi uslužbeneci so namreč pomagali pri poslednjih pripravah za veselico.

Deklica je tiho, vsa trepečoč stopila na hodnik, prišla do stopnic in se zagledala pred nizkimi vrati, ki so bila od znotraj zaprta z velikanskim zapahom. Bianci je bilo treba samo odriniti zapah in vrata so se odprla; trenutek nato je bila zunaj. Hlastno je odhitela, misleč prvi mah samo na to, da mora biti čim dalje, ko bo mati opazila, da je pobegnila.

Takrat je bilo okoli osmih zvečer, to se pravi, bilo je tema; toda nabrežja ob kanalih in uličice so bila se žive.

Bianca se je ustavila kakih pet sto korakov od palače, v majhni ulici, izlivajoči se na kanal, ki ga ni poznala.

Šele tedaj ji je začelo burno tolči srce in mahoma se je zavedla strahote svojega položaja.

Kam naj se obrne? Kaj naj stori? Kakšna usoda jo čaka?

Nikjer prijateljev, brez matere, brez doma...

Sama je, malone brez sredstev, če ne šteje tistih boriš srebrnikov in nekaj draguljev, ki jih je vzela s seboj.

Tesnoba jo je prevzela.

Trenutek je že bila na tem, da se obrne nazaj in se vrne v palačo. Uprla se bo materi, postavila se ji bo po robu in če bo treba, ji bo tudi s silo kljubovala.

Toda pred njo je vstal strašni spomin: zagledala je komaj dva prsta pred seboj spačeni Imperijin obraz, in začula je strašno besedo:

»Oh, če bi hotela umreti!«

In tedaj jo je to, kar jo je že pri razgovoru toli osupilo, še bolj vznemirilo: Kaj je njena mati? Kurtizana! Sama ji je povedala. Potrdila ji je in priznala. Kurtizana? Bianca je o tem že čula govoriti, in pojem o razkošnem in nečistem poklicu, čeprav ji je bil dokaj nejasen, ji vendar ni bil čisto tuj. Njena mati kurtizana!...

Pa to bi še prebolela. O, s kolikšnim veseljem bi tolažila svojo mater! Kako srečna bi bila, delajoč se, da je pozabila njeno prošlost...

Toda njena mati je kurtizana in tudi živi in ravna kakor kurtizana!

Oh! Ko bi mogla umreti!

Vsa izven sebe se je Bianca zagnala naprej in prišla do kanala.

Nenadna misel jo je tedaj prešinila in obsijala njen obup.

Stopila je k prvemu čolnarju, ki ga je zagledala.

»Ali bi me prepeljali čez Veliko laguno?«

»Ne, signora; moja gondola je premajhna, pa veter piha. Pojdite do Velikega kanala, tam je dosti večjih čolnov.«

»Veliki kanal?« je zajecjela Bianca. »Kako pridem do njega?«

»Če signora dovoli,« je odvrnil čolnar s tisto izbrano vljudnostjo, ki odlikuje beneško ljudstvo, »si bom štel v čast, da vam smem pokazati.«

Bianca je prikimala. Čolnar je skočil na suho in povabil Bianco s seboj.

Deset minut nato sta bila na bregu Velikega kanala. Bianca je vztrepetala od strahu, ko je komaj dve sto korakov daleč zagledala pročelje Imperijine palače, kjer so prav tedaj začeli prižigati plamenice.

»Ohe, Pietro!« je zavpil čolnar.

V prvi veliki jadrnici je vstal neki mož.

»Kaj je?«

»Prevoz imam zate.«

»Prav,« je menil Pietro in skočil na suho.

»Signora bi se rada vozila?«

»Hotela bi čez Veliko laguno.«

»Prav; moj čoln je za to ko nalašč: »Sirena« vas bo prepeljala naglo ko puščica, saj pozna pot. Signora naj izvoli vstopiti.«

Bianca se je obrnila, da bi čolnarja poplala s srebrnikom, toda ni ga bilo nikjer več.

Deklica se je oprla na roko, ki jo ji je ponudil gospodar »Sirene«, in skočila v čoln. Mojster Pietro je bil v tem že zbudil dva mornarja in mornariča, ki je zaspal na nosu ladje; vesla so zapluskala in »Sirena« je odrinila od brega.

»Na kateri točki obrežja naj vas izkrcam?« je vprašal Pietro.

»Na kateri točki?«

»Da; laguna je široka...«

»Izkrcajte me blizu ceste v Mestre!«

IV

Črni gozdni mož

Bilo je pol dvanajstih, ko je »Sirena« zadela ob pesek; Velika laguna, ki loči Benetke od suhe zemlje, je bila za njo.

Deset minut nato je gondola že plula nazaj. Bianca je ostala sama na obrežju in je gledala za njo, kako izginja kakor tiha morska lastovica, ki se izgublja v temo. Gospodar ladje se ji je ponudil, da jo spremi, ali pa da ji da katerega svojih ljudi za varstvo; toda deklica je rajši ostala sama, iz strahu, da se ne bi zagovorila ali kako drugače izdala. Vrh tega jo je misel, da bi morala biti sredi noči na samem z neznanim človekom, navdajala z grozo.

Ostala je torej sama. Dokler je mogla slediti čolnu, si je čestitala nad svojim sklepom, ko pa jo je z vseh strani objela noč, ko ni čula ničesar drugega več, kakor samo tožbe morja, ki se je ječe zaletavalo v pesek, ko ni videla nad seboj drugega kakor temne oblake, ki jih je hladni veter gnal čez nebo, jo je stresel mrz in začutila je prvi dotik strahu. Krenila je od brega, zakaj veter ji je bil slano vodo v obraz. Cesta v Mestre je bila blizu; Pietro jo ji je bil pokazal. Pogumno je stopila nanjo.

Obakraj ceste so se žalostno sklanjale visoke ciprese in zdelo se ji je, kakor bi vele tožbe iz njihovih črnih vej:

»Kam greš, mala Bianca? Kam greš tako čisto sama? Povej, kam? Kaj nimaš očeta ne matere, ne brata, ne moža, ne ljubega — nikogar na svetu? Tako sama, v tej strašni noči, tako temni, tako otožni...«

In Bianca je goreče pomislila:

»Tam v hišici v Mestru, tam je mir in meh-koba, tam bom našla sestro, našla bom mater: Juano, svojo dobro Juano; našla bom dobrega starca... našla bom... oh! morda... morda se vrne tudi on... on, ki me en sam njegov pogled uteši, ki mi ena sama njegova beseda vrne pogum...«

Dobre jabolčne jedi

Sirova jabolka so dobra, dobro kuhana ali pečena pa še dosti boljša

Jabolka pomenijo obogatitev naših kosil in večerij, razen tega pa so zdrava in bogata z vitamini. V močnatih jedeh so tudi zelo izdatna. Surova jabolka naj jedo otroci za malico, posebno pa po večerji. Jabolčni kompot pospešuje prebavljanje in ga lahko damo vsakemu bolniku, ki se mu zdravje boljša.

Nov jabolčni kompot

Deset jabolk umij. V ponvi raztopi pet dek masla, stresi vanjo jabolka, šest žlic vode in pet žlic sladkorja. Ter deni v pečico. Pogosto jih zalivaj, peci pol ure in še mlačne prinesi na mizo.

Jabolčna mezga

Osem velikih jabolk olupi in jim izreži plodnico s peškami. Jabolka razčetrvi in duši s petnajstimi dekami toplotnega sladkorja med neprestanim mešanjem, dokler ne razpadejo. Mezga naj bo gosta. Serviraj jo šele takrat, ko se že shladi.

Oblečena jabolka.

Potrebščine: 25 dkg moke, 5 dek sladkorja, 5 dek masla, jajce, tri do pet žlic mleka, noževa konica pecilnega praška.

Priprava: Maslo s sladkorjem raztopi, primešaj mleko, jajce in moko in testo na deski dobro pregneti. Nato ga razvaljaj za nož debelo in razreži v kvadrate.

Jabolka olupi in jim izreži plodnice. Odprtino, ki je tako nastala, napolni z zelo sladko mezgo. Potem ovij jabolko s testom in speci v pečici. Jabolka maži med pečenjem z maslom. Ko so še vroča, jih potresi z vanilinovim sladkorjem.

Ako Vam na list ugaja,

ga pokažite svojim prijateljem in ga pošljite kot tiskovino svojim sorodnikom v Francijo, Nemčijo, Ameriko in drugam

Jabolčni kolač brez masla

Potrebščine: 25 dek moke, 15 dek sladkorja, jajce, dve do tri žlice mleka, sok in lupine polovice citrone, pecilni prašek.

Priprava: Moko, sladkor, jajce, sok in drobno sekljano lupino citrone ter pecilni prašek zamesi v gladko testo, ki ga dobro pregneti. Potem ga razlegni v pekaču. Testo obloži s 50 dekami olupljenih, nstrganih in zelo osladkanih jabolk in speci v ne prevroči pečici. Ko se

ohladi, razreži v kvadrate, potresi z vanilovim sladkorjem in prinesi na mizo.

Jabolčna torta.

Potrebščine: 12 dek masla, 18 dek moke, rumenjaki, 5 majhnih jabolk, žlica ruma, sneg iz petih beljakov, 20 dek vanilinovega sladkorja.

Priprava: Iz masla, sladkorja, moke in rumenjaka napravi testo, ga pregneti in v modelu za torto speci. Prej pa še duši olupljena, razpolovljena jabolka brez plodnic, toda ne premehko. Nato jih shladi, polij z rumom, stresi na shlajeno testo in pokrij s snegom, ki si mu primešala vanilinov sladkor. Potem deni vse skupaj za deset minut v toplo pečico.

Iz filmskega sveta

Češki film »pred maturo«

V času, ko se hočejo vse narodnosti osamosvojiti v filmu, prinašamo prav radi članek, ki nam pripoveduje o delu pri najnovejšem češkem filmu »Pred maturo«.

Češka dijaška drama »Pred maturo« je resen poizkus, kako bi se moglo napraviti umetniško delo. Vse okoliščine govore, da ta poizkus ni propadel. Nastal je film, ki se bo z njim češka filmska industrija postavila častno k umetniškim delom svetovne produkcije.

Češko podjetje A. B. je nameravalo sprva napraviti filmsko komedijo z Jindřichom Plachtom, ki naj bi igral profesorja. Ravnatelj zavoda za posojanje filmov družbe A. B., Julij Schmith, je dal idejo, da bi napravili film iz dijaških vrst in posrečilo se mu je pridobiti književnika Dr. Vančuro, ki je napravil scenarij.

Ko je bil scenarij napisan, je porabilo podjetje 25.000 čeških kron, da je poiskalo primerne igralce. Za vlogo dijačka Svobode je bilo trideset konkurentov, preden so dobili pravega, za vlogo dijačka Simona pa ga sprva sploh niso mogli dobiti. Potem so odkrili slučajno A. Novotnega. Ta dva igralca sta glavna stebra dejanja in reči moramo, da sta svojo nalogo častno rešila. Prav tako tudi vse ženske igralke. Oba profesorja, ki nasto-

pata v filmu, igrata znana igralca Jindřich Plachta in Frančišek Smolik.

Zunanje prizore so delali v Doksah pri Makovskem jezeru in na Bezdjezi, kamor so se vozili igralci v dveh avtobusih. Ker je bilo naravnost idealno vreme za fotografiranje, je fotografija v filmu res vzorna. Da pa so Čehi tudi v ateljejih zmeraj dobro fotografirali, smo videli že v več čeških filmih.

Koliko dobička so dali nemški filmi

Ameriška statistika je hotela dognati, koliko dobička so vrgli veliki nemški filmi in koliko zvočni.

Prinašamo nekaj verodostojnih števil, ki zelo zgovorno govore v prilog nememu filmu. (V oklepaju ime družbe, ki je dotični film izdelala.)

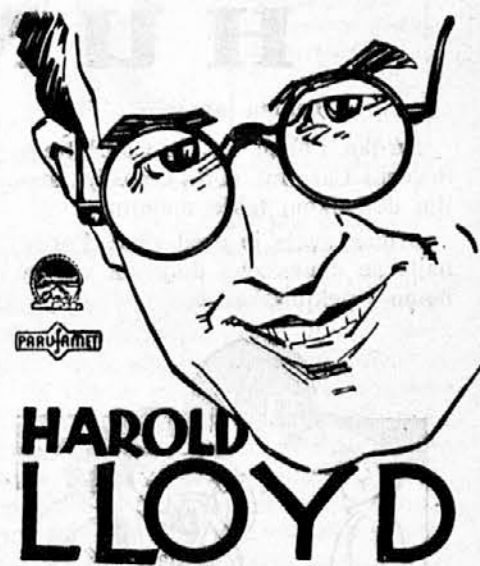
	milijonov dolarjev
»Rojstvo naroda« (Griffith)	10—
»Velika parada« (Metro)	6.4
»Ben Hur« (Metro)	5.5
»Štirje jezdec Apokalipse« (Metro)	4—
»Cirkus« (Chaplin)	3.8
»Deset božjih zapovedi« (Paramount)	3.4
»Sirote v viharju« (United Artists)	3—
»V sedmih nebesih« (Fox)	2.5
»Tekmeč« (Fox)	2.4

Zvočni filmi so prinesli mnogo manj. Zanimivo je, da beležijo naj-

kusi v laboratorijih in bolnišnicah.

Otroška klinika na monakovski univerzi se je novič brez predsodkov lotila preizkušanja vprašanja, ali so otroci priletnih starišev pogostejše degenerirani in duhovno manj vredni kakor potomci mladih zakoncev. Veliko poizkusov in opazovanj je bilo treba. Trinajst tisoč otrok so preiskali. Zdaj poroča dr. Benholdt-Thomsen o rezultatih svojih poizkusov v »Listu za otroško zdravje«.

Izkazalo se je namreč, da se pojavljajo nekatere oblike idijotstva pred vsem pri otrocih ostarelih roditeljev, med njimi največkrat premajhna razsodnost, ki je navadno združena s hudim telesnim znakom manjvrednosti, tako imenovanim mongolizmom. Ti ubogi otroci, ki so po svoji barvi obraza in oblikah lica podobni Mongolom, zaostanejo med razvojem tam, kjer so ostale živali. Dunajski profesor dr. Biach je celo ugotovil v njihovih možganih in hrbt-

višje številke prvi, najprimitivnejši zvočni filmi; pozneje gre naglo navzdol.

	milijonov dolarjev
»Pojoči norec« (Warner)	5—
»Krila« (Paramount)	3.6
»Na Zapadu nič novega« (Universal)	3—
»Trader Horn« (Metro)	1.75
»Ljubavna parada« (Paramount)	1.5
»Frankenstein« (Universal)	1.4
»Smehljajoči se poročnik« (Paramount)	1.3

Charlie Chaplin, ki je kakor znano še zmerom proti zvočnemu filmu, je zaslužil z »Lučmi vele mesta« 3 milijone dolarjev. To mu je dokaz, da nemi film še dolgo ne bo propadel, in zato bo tudi njegov prihodnji film nem.

Filmski drobci

Renate Müller: Berlin, Wilmerdorf, Düsseldorfstrasse 51.

Liane Haid je bila nekoč plesalka. Josephina Baker pojde k filmu. Pred kratkim je podpisala zelo ugodno pogodbo. Njen prvi film bodo delali v Parizu.

Režiser King Vidor se je ločil od svoje žene, znane filmske igralk Eleanor Bardman.

Kdaj so se rodili

Fritz Schulz 25. aprila 1898 v Karlovih varih;

Elizabeta Bergner 17. aprila 1903 na Dunaju;

Herman Thimig 3. oktobra 1895 na Dunaju;

Emil Jannings 23. julija 1885 v Rorschachu v Švici.

Ali dobe starejši roditelji manj vredne otroke?

Napisal Walter Finkler

Splošno so ljudje prepričani, da morajo biti otroci starejših roditeljev telesno in duhovno zaostali, in da more le mlad, zdrav zakonski par ustvariti polnovredne otroke. Zakonca, ki sta že preživela najlepša leta svojega življenja, in začeta šele tik pred nastopom starosti misliti na ustvaritev družine, pa zadene kazni, ker postanejo njuni otroci ali pohabljeni ali pa idijoti. Ljudsko mnenje je zato zmeraj svarilo pred otroki, ki bi so prišli na svet šele tedaj, ko sta bila oba roditelja že precej priletna.

Znanost se je tem ugibanjem smejala. Zanje je bila dognana resnica, da so razmnoževalne celice same od sebe žive in od telesa in njegove sta-

rosti neodvisne. Kakor ne more do-
jilja uplivati na značaj, barvo oči ali katerokoli lastnost svojega dojenčka, tako bi moralo biti nemogoče tudi to, da vpliva starost roditeljev na potomce. Trdila je, da so spolne celice popolnoma neodvisne od telesa in da jim more škodovati samo zastrupljenje z alkoholom ali pa okuženje s spolnimi boleznimi. Zmožnost razmnoževanja je torej ista, če so drugi organi zdravi ali bolni, mladi ali stari. Da pa bi starost roditeljev na katerikoli način vplivala na življenjsko moč in normalni razvoj otroka, je odklanjala. Toda kakor že dostikrat poprej, je imela tudi tu ljudska govorica prav! Stoletna opazovanja na ljudeh so zmagala nad poiz-

nem mozgu tipične živalske znake. Vzrok te mongolske idijotije je bil zmeraj zagoneten. Zdaj so odkrili vsaj enega. Previsoka starost roditeljev. Oziroma bolj starost matere. Važna je samo njena starost. Mnenje, da bi prevelika starostna razlika med moškim in ženo vplivala slabo na potomstvo, torej ne bo resnično.

Zakaj jemlje ravno materina starost otroku življenjsko moč? Vzroka ni težko dognati. Mož in žena se starata različno. Mož ne pozna prehodnih let. Njegove spolne žleze delujejo do starosti. Drugače je pri ženi. V določeni dobi, ki jo imenujemo klimakterij, začnejo spolne žleze usihati in ne izdelujejo več razmnoževalnih celic. Ta izprememba se ne izvrši čez noč. Med viškom spolne zmožnosti in njenim koncem leži daljša doba, ko ustvarjajo žleze samo slabotne, manjvredne celice. In ravno iz takih celic se rode zaostali otroci.

HUMOR

Tehten opomin

Tvrška Cohen Cy. iz Charlotte v Severni Carolini (USA) pošilja svojim dolžnikom takle opomin:

»Konec sveta je pred vrati. Poravnajte še danes svoj dolg da vas ne bomo v peklu iskali.«

Račun v letovišču

»Za dve kili sem se zredil, stalo pa me je 2000 Din. Torej me pride kila mesa na 1000 Din.«

Sodobna

»He, gospod natak, moj krožnik je še moker!« protestira gost.

»To je j u h a,« ga pomiri natak.

Pred sodiščem

»Torej vi ste o stvari pripovedovali gospe Trakulji?« vpraša zago-

vornik tožiteljske stranke. »In kaj je nato rekla gospa Trakulja?«

»Protestiram proti temu vprašanju,« se oglasi odvetnik tožene stranke.

»To vprašanje je zelo važno za presojo stvari.«

»Pod nobenim pogojem ga ne morem pripustiti. Prosim predsednika, da se zavzame za moje stališče.«

Sodniki se umaknejo na posveto vanje. Dolgo časa traja debata. Na posled se zedinijo. Sodniki se vrnejo v dvorano in predsednik razglasi med napeto pozornostjo občinstva, da je vprašanje dovoljeno. Z zmagošlavnim nasmehom ponovi tožiteljev odvetnik vprašanje:

»Torej kaj je rekla gospa Trakulja?«

»Nič.«

Iz škotske torbe

Mc. Phersen je bil že star in bolan. Nekega dne je legel in ni mogel več vstati. Ponoči se mu je stanje tako poslabšalo, da je žena sklenila iti po zdravnika.

»Marija,« je zašepetal umirajoči mož, »lahko se zgodi, da umrem, preden se vrneš — bodi tedaj pozdravljena, žena!«

»Do svidenja, ljubi mož,« je zahtevala žena vsa v solzah. Pri vratih pa se je še enkrat obrnila: »Dobro vózi — in ne pozabi poprej svečo utrniti!«

Škot si je kupil na neki dobrodelni zabavi srečko za tri pennyje (3 dinarje).

Z njo je zadel prvi dobiček: voz s konjem.

Vsakdo drugi bi se veselil tolikšne

sreče. Toda Škot je napravil kisel obraz.

»Kaj pa ti je?« so ga vprašali prijatelji. »Ali mar kaj ni v redu?«

»Seveda ni v redu,« je zavpil Škot, ki je dobil za tri pennyje konja in voz. »Osleparili so me za bič.«

O duhovih in tajnih silah

Nadaljevanje z naslovne strani.

Spiritistično gibanje tedaj vendarle ni nekaj takega, preko česar bi se dalo kratkoma iti na dnevni red. Tisti, ki stvar načelno in s posmehom odklanjajo, spadajo po večini med nevesčake, ki mečejo spiritizem z okultizmom, hipnozo z bistrovidstvom in somnambulizmom vse v isti lonec. Tako enostavna pa stvar le ni. Pomisliti je treba, da sta med mnogimi drugimi tudi učenjaka svetovnega slovesa profesorja Lodge in Crookes vneta pristaša spiritizma.

Pa vendar tudi onadva ne moreta njega bistva razložiti. Skrivnost četrte dimenzije je še zmerom skrivnost.

Neštete sleparije, ki so jih uganjali neresni mediji, da kujejo kapital iz ljudske lahkovernosti, so spiritizmu silno škodovali. Vera v čudeže in nadnaravnost je stara kakor človeštvo samo. Z njo je treba računati. S tem da se vsemu temu početju prezirljivo smejemo, nič ne dosežemo. Ljudje si potem poiščejo svoja pota in druge »čudeže«. Dokaz, da je največji čudež vseh časov še zmerom — ljudska lahkovernost.

Lepa priložnost je redka,

zato morate paziti, da je ne zamudite. Takšna priložnost je naš 3. veliki nagradni natečaj z več ko 900 dragocnimi darili. — Prva nagrada je prekrasna spalnica za 18.500 Din, potem šivalni stroj Singer za 5.800 Din, kolo, gramofon, kompletne kuhinjske, jedilne, kavne in čajne garniture in še mnogo, mnogo drugih lepih reči.

Skušajte še danes poiskati slona v naši skrivalnici, priobčeni v 43., 44. in 45. številki našega lista, in poravnajte polletno naročnino! Ne odlašajte, zakaj čas hiti! Nihče ne more dobiti spalnice, ne šivalnega stroja, ne drugih nagrad, če ne izpolni teh dveh pogojev.

Spolne bolezni,

sifilis, kapavica, beli tok so ozdravljive brez strupenih vbrizgavanj, brez živega srebra in salvarzana. Tisoči žen in mož enodušno hvalijo svoje ozdravljenje (trajno) na priroden način s preparatom »VIGI-TABL« brez motenj v izvrševanju poklica. Sijajna priznanja. Tisoče zahval. »VIGI-TABL« učinkuje z jamčeno, sigurno in prav hitro. Učinki so naravnost presenetljivi. Prof. Herry se je o njih izrazil, da »delajo prave čudeže«. Uporabljanje je za zdravje povsem neškodljivo. Cena Din 120—, posebno za stare slučaje Din 200—. Poskusna pošiljka Din 90—. Pošilja diskretno le HAVELKOVA Pharm. laboratorij AIOE, Praga-Vinohrady, Slezská 116 - T. R. 801. Pošt. predal 28. Č. S. R.

LEPA JABOLKA

po zmernih cenah stalno na zalogi pri

GOSPODARSKI ZVEZI V LJUBLJANI

Zabava za vso zimo

Lepo in prijetno zabavo za jesenske in zimske večere Vam nudimo. To je zaklad prekrasnih feljtonov, romanov, zgodbic, nešteto dobrih smešnic in obilo drugega zabavnega gradiva. To so celi letniki »Družinskega Tednika Romana«, ki so že marsikaterega razveselili in mu osladili mnoge ure in večere. Letnik I 1929 stane vezan Din 35—. Letnik 1930 stane vezan Din 90—. Letnik 1931 stane ravno tako vezan Din 90—. Če pošljete Din 180—, dobite poštino prosto (velja za Jugoslavijo) vse tri letnike. Za inozemstvo računamo vezani letnik kot celoletni abonma za inozemstvo. Zahtevajte še danes naš izčrpn prospekt!

Uprava

»Družinskega Tednika Romana«,

Ljubljana, Dunajska cesta 29/I.

DNEVNO SVEŽE
PRAZENA:

Da ne pozabim!

Še danes moram poslati naročnino za »Družinski Tednik Roman«

Znižali smo cene

vsem čevljem domačega in tujega izvora za gospode in dame. Oglejte si naše blago in izbirajte, predno kaj kupite.

A. ŽIBERT
trgovina s čevlji
LJUBLJANA
Prešernova ulica

Kupujte domače izdelke
jugoslovanske tvornice

Dr. A. Oetkerja

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj. 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gostoteče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve

špecialitete se dobijo v vseh špecerijških in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor